

OBSAH

Ekologické vinohradnictví s novými přípravky	2
Odrůda a terroir	6
Zdravá vinice s využitím probiotických mikroorganismů	8
GRBV - nový virus révy na obzoru	11
Vázací prostředky pro vinohradnictví	12
Hospodaření s půdní vláhou na vinici	14
Vinohradnický seminář firmy Bayer v Dubňanech	20
Rychlost, ale především kvalita řezu To se hodnotí při soutěžích v řezu révy vinné	22
Jak ochránit révu vinnou, ovocné dřeviny a další plodiny proti houbovým chorobám?	24
Seminář Lukrom nabízí přípravky integrovane i běžné produkce	26
Ochrana vinic s Adamou v roce 2020	28
Efektivní odlštění rékové stěny v zóně hroznů - defoliátor ERO VITI PULSE	30
Krátké zprávy z vinařství	32
Vzpomínky legendy znojemskeho vinařství Ladislava Křivana	36
MLAĎOCH ROKU 2020 má jméno Ondřej Brdečko	40
Kdo, když ne my a kdy, když ne teď?	42
Vinice Šobes usiluje o zapsání do seznamu UNESCO	44
Bezpečná podlaha - VÍNO HRUŠKA s.r.o., Blatnička	48
Důraz na premiérové vinice - to je hlavní zájem nově vzniklého spolku Velká vína velkých vinic	50
Na Moravě se bude dařit fíkovníkům víc než jablkům	54
Kubota M5001 Narrow - ideální traktor do vinic a sadů	57
Bakteriální přípravky FREE - chytrý způsob výživy rostlin	58
Stimulace a listová výživa v novém pojetí	60
Co je a co není bezreziduální produkce?	62
Kategorie odolnosti proti virovým neštovicím	64
Kompletní řešení pro sady od firmy FruitTec	67
Význam přítomnosti druhů na dřevinách	68
Biologická ochrana vinic a sadů	70
Ochrana sadů s přípravky společnosti UPL	72
Pokud by bylo zahrádkaření chráněno zákonem, hodně by se změnilo	74

VINAŘ - SADAŘ VINÁŘ - OVOCINÁŘ

odborný časopis pro vinohradníky, vinaře
a ovocnáře dvoudměsíčník, číslo 2, ročník 2020,
datum vydání 23. 4. 2020

Vydavatel:
AGRIPRINT s.r.o.
Wellnerova 7, 779 00 Olomouc
IČ 29308755

Redakce:
Petr Bašťan, mobil: 608 975 337
bastian@agripint.cz

Redakční rada:
prof. Ing. Patrik Burg, Ph.D., prof. Ing. Pavel
Zemánek, Ph.D., Ing. Pavel Pastorek,
doc. Ing. Josef Sus, CSc., Ing. Roman
Chaloupka, Ing. Michal Vokřál, CSc.,
Bc. Tomáš Jan, Eva Kloudová, Ing. Petr Hynek

Inzerce:
Petr Hynek, mob.: 777 667 041,
petrhynek@hotmail.cz

Redakce:
Wellnerova 7, 779 00 Olomouc
mob.: 774 774 280, redakce@agripint.cz

Grafické zpracování:
Martin Tomašík, studio@agripint.cz

Foto na titulní straně:
Fotobanka

Předplatné CZ:
distribuce@agripint.cz, mob.: 774 774 280
www.agripint.cz

Předplatné SK:
Cena 70 Kč/3 Euro
Předplatné (6 čísel/rok 420 Kč/16 €)

ISSN 1804-3054
MK ČR E 19736

Vážení čtenáři,

Dubnové číslo tohoto odborného časopisu mělo být zasvěceno tématu terroir. Co tento pojem znamená pro vinaře a jak se liší jeho pojetí u sadařů. Mělo akcentovat připravované změny neustále se rodícího vinařského apelačního systému, studie o původních odrůdách ovocných stromů, potřebu chystaného zahrádkářského zákona stejně tak jako dodatek zákona o zbraních, který měl být nápomocen fenoménu biologické ochrany vinic a sadů. Mnoho z původních témat a zaměření se do vydání stihlo připravit, mnoho z nich se muselo nějakým způsobem modifikovat a některé se bohužel uskutečnit nepodařilo. Ne však naší vinou. Čímž se dostávám k meritu věci – ano, také naší redakce se dotkla sekundární opatření spojená s pandemií koronaviru.

Zatímco jindy by jaro bylo pro vinohradníky a sadaře ve znamení boje proti přízemním mrazíkům, přechodu od jarního řezu k prvním zeleným pracím a také okouzlení z probouzející se přírody, letošní jaro se nese v duchu karantény, zrušených akcí, zastavení prodeje a nejistoty z toho, jak velké budou ekonomické ztráty. Do vinohradů a sadů se už tak těžko sháněli sezónní pracovníci, natož teď, když jsou uzavřené hranice, lihovarníci dnes produkují namísto pálenky dezinfekci a vinaři neotevřají sklepy, ale e-shopy. Jakkoli se může zdát, že nám různá vládní opatření plošně všem omezila život, může každý z nás i sám za sebe nějak přispět a pomoci tomu odvětví, ke kterému má nejbližší. Ať už se fyzicky připojí k pomoci našim zemědělcům, vinohradníkům či sadařům anebo je podpoří finančně koupí jejich výrobků.

Všechna vládní nařízení a omezení totiž budou mít bezpochyby negativní ekonomický dopad nejen na vinaře a sadaře. Pojďme se proto zkusit zaměřit spíše na to, jak jim pomoci, eliminovat negativní důsledky a zkusit se zaměřit na ty pozitivní. Třeba na znovuoživení řady českých produktů nejen ze zemědělství, které se nám ztrácelo v širokých nabídkách supermarketů, ale vždy měly vysokou úroveň kvality.

Přeji vám inspirativní čtení

Darja Kršková

Zdravá vinice s využitím probiotických mikroorganismů

Rostliny žijí běžně v přírodě ve společenství mikroorganismů. Mikroorganismy jsou odpovědné za veškerý život na zemi a byly také prvními živými organismy na planetě. Mikroorganismy je možné rozdělit na probiotické, patogenní a oportunitní. S patogenními mikroorganismy mají vinohradníci bohaté zkušenosti, protože se jedná např. o původce houbových chorob u révy vinné. Oportunitní mikroorganismy jsou neutrální, do té doby, dokud nepřeváží jedna ze dvou zbývajících skupin, na jejíž stranu se potom přidají. Mikroorganismy jsou proto nedílnou součástí ekosystému vinice a vyskytují se na nadzemních i podzemních částech révového keře, v půdě i ovzduší. Jestliže není příroda narušená, jsou mikroorganismy v biodynamické rovnováze. Jakékoliv negativní narušení této rovnováhy je příčinou problémů, které nejčastěji představují biotické a abiotické stresy.

prof. Ing. Pavel Pavloušek, Ph.D.

Efektivní mikroorganismy jsou souborem vybraných probiotických druhů mikroorganismů přírodního původu, které se běžně používají v potravinářské výrobě. Patří sem bakterie mléčného kvašení, fotosyntetické bakterie, kvasinky, aktinomycety a fermentující houby. Všechny tyto druhy žijí ve vzájemné symbióze v živém rozkladu. Jedná se tedy o čistě přírodní soubor bez chemických

příměsí a genetických modifikací, který je bezpečný a zdravotně nezávadný.

Technologie efektivních mikroorganismů se zrodila v roce 1982 v Japonsku, kde ji vyvinul významný mikrobiolog Teruo Higa. Jeho mikrobiální preparáty představují symbiotickou směs regenerativních mikroorganismů, kde základ směsi tvoří skupina probiotických bakteriálních kmenů.

Obrázek 2 - Neošetřená kontrola

Probiotické, nebo-li efektivní mikroorganismy jsou prospěšné organismy, které jsou schopné soužití s rostlinami v symbiotickém nebo volně žijícím sdružení. Formulace rostlinných probiotik může být jednoduchá mikrobiální kultura nebo konsorcium více než jednoho prospěšného mikroorganismu s potenciálem podpory růstu a omezení dopadu stresových faktorů na rostlinu.

Cílem aplikace probiotických přípravků je proto obnovení přirozené biodynamické rovnováhy u rostlin s cíle optimalizace růstu, výnosu, kvality a přirozené odolnosti ke stresovým faktorům.

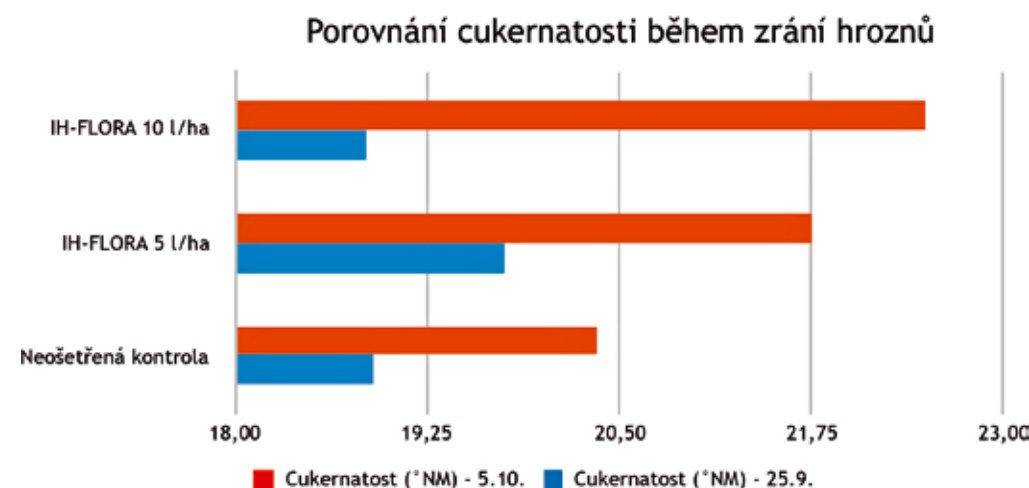
Přípravek **IH-Flora**, je založený na bázi optimálního komplexu samostatně se regulujících mikroorganismů v živém

roztoku. Přípravek obsahuje následující mikroorganismy: *Lactobacillus casei*, *Lactobacillus paracasei subsp. tolerans*, *Lactobacillus rhamnosus*, *Lactobacillus plantarum*, *Lactobacillus hilgardii*, *Lactobacillus parabuchneri* a *Enterococcus durans*.

Přípravek **IH-Flora** stimuluje fotosyntézu, fyziologické procesy v rostlinné buňce a s tím spojený rozvoj vegetativních orgánů. Urychluje přeměnu organických látek v půdě, které jsou pozitivní z pohledu výživy i hospodaření s vodou. Má příznivý vliv na kvalitu úrody, chuťové vlastnosti a zvýšení trvanlivosti při skladování. V půdě obnovuje ekologickou rovnováhu a stabilizuje ekosystém.

V roce 2019 byl přípravek **IH-Flora** zkoušen ve velkovýrobních vinohradnických pod-

Diagram 1: Porovnání cukernatosti během zrání hroznů.

Tabulka 1: Obsah kyselin v moštu při sklizňovém hodnocení provedeném dne 5. 10. 2019.

Varianta	Titrovatelné kyseliny (g/l)	Kyselina jablečná (g/l)	Kyselina vinná (g/l)
5,0 l/ha	7,50	2,60	7,95
10,0 l/ha	6,62	2,35	7,95
Neošetřená kontrola	8,11	2,65	8,40

mínkách ve Vinařství Pavlov. Pokus byl založený u odrůdy Ryzlink vlašský, ve vinici v Pavlově. Termíny ošetření byly 2. 7. 2019, 19. 7. 2019 a 6. 8. 2019. Vinice je ošetřovaná v nadstavbovém režimu integrované produkce.

Přípravek IH-Flora byl zkoušen ve dvou dávkách 5,0 l/ha a 10,0 l/ha a porovnávaný s neošetřenou kontrolou. Hodnocení během zrání hroznů bylo provedené 25. 9. 2019 a sklizňové hodnocení bylo provedené 5. 10. 2019.

Cukernatost u obou variant přípravku IH-Flora byla zjištěná vyšší než i neošetřené kontroly. Diagram 1 však především ukazuje dynamiku růstu cukernatosti, kdy i v pozdějších fázích vegetace došlo během 10 dnů k velmi výraznému vzestupu cukernatosti. Z této skutečnosti je možné najít propojení s pozitivním vlivem probiotických přípravků na fotosyntetickou aktivitu rostlin. V období, kdy již fotosyntetická aktivita jednotlivých odrůd révy postupně klesá, byl na révových keřích dostatek mladší a plně funkční listové plochy.

Hodnocení kyselin ukazuje, že z pohledu využití u révy vinné může být dostatečná aplikace přípravku IH-Flora v dávce 5,0 l/ha. Klimatické změny s sebou přinášejí poptávku po vyšších kyselinách, které mohou být příznivé z pohledu struktury a kvality vína. Dojde-li k porovnání cukernatosti a titrovatelných kyselin, u varianty 5 l/ha je zcela v optimu, kdy cukernatost je v kvalitě pozdního sběru, při vyšších kyselinách.

Aplikace přípravku IH-Flora prokázala výrazné pozitivní

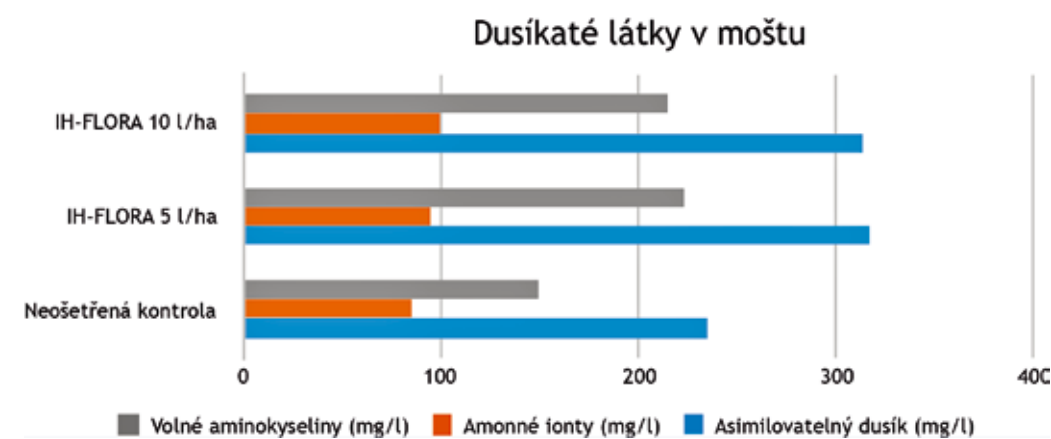
vliv na obsah a složení dusíkatých látek v moštu. Zejména u odrůd s menším obsahem aromatických látek, kam patří také Ryzlink vlašský, je důležitý optimální obsah dusíkatých látek. Pozitivně je třeba hodnotit obsah volných aminokyselin, které jsou nejvýznamnější pro aromatickou strukturu vína.

Při hodnocení výnosových parametrů nebyla hodnocená hmotnost hroznů na keř. Hmotnost hroznů na keř může totiž vykazovat vysokou variabilitu především na základě řezu, zatížení plodnými očky a ošetřování v rámci zelených prací. Parametry,

Tabulka 2: Výnosové parametry hroznů ve sklizňový termín dne 5. 10. 2019.

Varianta	Průměrná hmotnost bobule (g)	Průměrná hmotnost hroznů (g)
5,0 l/ha	1,62	279,29
10,0 l/ha	1,42	239,25
Neošetřená kontrola	1,33	196,27

Diagram 2: Složení dusíkatých látek v moštu při sklizňovém hodnocení dne 5. 10. 2019.

try, které daleko přesněji naznačují výnosové trendy, jsou hmotnost bobule a hmotnost hroznů. Hmotnost bobule i hmotnost hroznů byla vyšší u varianty 5 l/ha. Ve vztahu k neošetřené kontrole byla hmotnost bobule vyšší o 22 % a hmotnost hroznů byla vyšší o 42 %. Ošetření listových hnojivem proto má pozitivní vliv i na výnos hroznů.

Při celkovém zhodnocení prokázal přípravek IH-Flora pozitivní vliv na růst révy vinné, zdravotní stav, výnos i kvalitu hroznů.

Ve vinici bylo možné pozorovat velmi dobrý růst a také dynamický vývoj listů na zálistcích. **Obrázek 1** ukazuje vinici ošetřenou přípravkem IH-Flora v dávce 5,0 l/ha. Listy u této varianty zůstaly zelené a vitální až do konce vegetace. Dokonce i po přechodu prvních mrazů byla listová plocha ještě několik dnů zelená a usychala postupně. Velmi důležité je také zjištění, že intenzivní růst byl spojený s vysokou kvalitou hroznů a vynikajícím zdravotním stavem. **Obrázek 2** ukazuje variantu neošetřené kontroly, kde je možné vidět postupné usychání listů a také příznaky nedostatku živin.

Obr. 1: Potenciální retenční schopnost půd spočívá i na vinicích

Hospodaření s půdní vláhou na vinici

Jedna z nejušlechtilějších kulturních rostlin na světě – Réva vinná. Rostlina s hlubokou minulostí a s moderní budoucností tvořící přírodní úkazy. Nádherná podívaná na viniční tratě, jež od jara do podzimu projdou mnoha změnami podloženými tvrdou prací. V ČR je přes 20 tisíc hektarů vinic. To je zhruba 2,5 x více než bylo před 50 lety. Pěstování révy vinné a výroba vína patří v České republice mezi významná odvětví zemědělství.

Ing. Ivana Šindelková
Zemědělský výzkum spol. s r.o., Troubsko
Spoluautoři: Ing. Lubomír Marhavý, Ing. František Lupač
Foto: autorka

Vinice jsou nedílnou součástí krajiny

Réva vinná je kulturní plodina vyznačující se specifickými nároky na okolní prostředí. V posledních letech proto dochází k významným změnám v pohledu na ošetřování půdy ve vinicích. Stanovištní podmínky jsou faktory, které tak přímo ovlivňují její růst a vývoj. V posledních letech v České republice nastává problém s managementem vody v krajině celkově. Tento problém se dotýká i vinařského segmentu.

Hospodaření s půdní vodou se dotýká i vinic

Zdůrazňuji, že jednou z nejhlavnějších funkcí půdy je zajištění koloběhu vody v krajině. Půdní vláha na území ČR představuje 10 x více vody, než

všechna naše jezera a vodní toky. Roční úhrn srážek se sice neliší od dlouhodobého průměru, ale jejich průběh je většinou v přívalových deštích s následným obdobím vysokých teplot, silných větrů a sucha. Během vegetačního období se zvyšuje počet tropických dní, jejichž průměrná denní teplota přesahuje 30 °C a noční 20 °C (více než 30 dní). V těchto dnech se neproduktivně odpaří 5-7,5 mm vody. Abychom tuto ztrátu nahradili, potřebujeme minimálně 10 mm závlahy nebo deště.

Potenciální retenční schopnost našich půd s půdním profilem 35-40 cm je 3-4 tis. m³ vody na hektar. Potenciální retenční kapacita půd v ČR je 8 400 000 000 m³ vody (podle Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy). Vzhledem k současnému stavu degradčních půdních procesů

– především snížením podílu organické složky půdní, ztrátou biologické aktivity, zhuštěním půdy a s tím související zhoršením půdní struktury, jako i špatného poměru kapilárních a nekapilárních pórů a následnou erozí orniční vrstvy – se skutečná vododržnost českých půd uvádí na úrovni 5 040 000 000 m³. Rozdíl tedy činí 3 360 000 000 m³ (litrů), (Vopravil, 2016). Pokud se prostor pro vodu v půdě vlivem zhuštění sníží o 10%, pak to představuje v orničním horizontu 30 cm objem vody 300 000 litrů na hektar. To odpovídá 30 mm srážek, které by kompletně zasáklely do půdy. Půdní profil je schopen jímat vodu až do hloubky 1 metru. Potom by snížení vodní kapacity půdy dosahovalo hodnoty 1 000 000 litrů a to odpovídá 100 mm srážek. Porušený vodní a vzdušný režim v půdě, snížená biologická aktivita půdy, málo funkční rhizosféra, to vše velmi ohrožuje produkční schopnost půd, kde jsou zahrnuty i půdy ve vinicích (**Obr. 1**).

Ekosystém půdy a přínos organické hmoty

Na louce, v meziřadí vinice nebo v přirozeném ekosystému se půda vyvíjí směrem od povrchu do hloubky. Půdní biologie je hnací silou v půdě. Intenzita její aktivity je základem úspěchu všech plodinových systémů ve všech podmínkách. Jakýkoliv vstup či technologie, která zvýší či podpoří obsah organické hmoty v půdě a biologickou aktivitu půdy, se velmi rychle projeví. Kořeny rostlin, ve spolupráci a symbióze s mikro a makro organismy, jsou nejlepší strukturotvorný činitel. Samotný kořen jako takový je zdrojem uhlíku, protože růstem jeho pokožka odumírá, odlupuje se a praská. Tím se stává zdrojem organických látek a energie pro půdní mikroorganismy. Půdní bakterie spolu s kulturními houbami svou enzymatickou činností následně rozkládají organické zbytky rostlin (**obr. 2**) a ostatních organismů. Uvolňují a přeměňují živiny z půdy do přístupných forem

a jsou zodpovědné za koloběh uhlíku v půdě. Dochází k vzájemnému ovlivňování rhizosféry kořenovými výměškami, které zvyšují v půdě intenzitu aktivity půdních mikroorganismů a rozpustnost některých nerozpustných, a tudíž rostlině nepřístupných sloučenin. Aerobní bakterie mají navíc i funkci půdních predátorů.

Život v půdě je nejdůležitější hybnou silou v půdním prostředí. Jakékoliv změny v této oblasti kaskádovitým způsobem pozitivně ovlivňují všechny vyjmenované půdní vlastnosti. Zlepšení biologických půdních vlastností by mělo být na prvním místě z pohledu hospodaření na půdě, tudíž i ve vinohradech. Tato skutečnost je v současné době stále opomíjena, a proto se potýkáme s rostoucí dynamikou půdních degradačních procesů. Snahou je začít systematicky pracovat s půdou ve vinicích, směřovat ji k podpoře biodiverzity a tím podporovat produkci kvalitních hroznů.

Půdní struktura a s ní spojený vodní režim

Vše uvedené v předešlém odstavci, zásadním způsobem ovlivňuje základní fyzikální vlastnost – půdní strukturu, která je pro správné zadržování vody v půdě velmi žádoucí. Pokud je půdní struktura narušena nedostatkem organických látek, nízkou biologickou půdní aktivitou a utužením způsobeným častými pojezdy mechanizace zvláště za nevhodných vláhových podmínek, dochází k celkovému zhoršení fyzikálních vlastností půdy (více podrobností uvedeme v odstavci fyzikální vlastnosti půdy). V době příchodu velmi cenných srážek se zhorší zasakování srážkové vody do půdy a v půdním profilu se voda udrží jen stěží. V případě, že je tato půda se sníženou schopností příjmu vody vystavena přívalovým deštům, vznikají situace, kdy voda nevsákne, zůstane na povrchu, nebo se odplaví i s ornicí (**Obr. 3**).

Potřeby praxe

Cílem praxe je najít systémové řešení, které naplňuje ošetřování půdy, zájmy a potřeby pěstitelů. Zabezpečit tak ochranu půdního fondu a plně respektovat podmínky ochrany životního prostředí. Zajistit kvalitnější produkci vedoucí k lepšímu zdravotnímu stavu plodin. Hledají se tak inovativní řešení, které se budou významně podílet na naplnění cílů globálního trendu – zdravá půda, zdravé rostliny, zdravý život. Lepší zdravotní stav kultury bude mít i vysoce pozitivní vliv na redukcii mykotoxinů, jak v ovzduší, tak i v potravinových řetězcích. Více než 70 % půdního fondu v ČR je v různém stupni degradace (Vopravil 2010). Vzhledem k tomu, že většina vinohradů (cca 70 % (VÚMOP v. v. i, 2015)) se nachází na erozně ohrožených lokalitách, je velmi žádoucí intenzivně hledat řešení, která dokážou tato rizika eliminovat.

Metodika projektu v suché oblasti jižní Moravy

V následujících odstavcích popíšeme, jak sledujeme systémové řešení v praxi v suché oblasti Jižní Moravy. Netýká se sice přímo vinice, ale týká se půdy. Těmito zajímavými výsledky chci poukázat, kolik jsme schopni ušetřit půdní vláhy, pokud zlepšíme strukturu půdy.

Na základě studia ortofotomaps, map půdních typů a satelitních snímků, byl proveden výběr stanoviště v katastru obce Litobratřice patřící do klimatické oblasti VT – velmi teplá suchá kukuřičná výrobní oblast. Nadmořská výška 210 m. Uplatňuje se zde srážkový stín Českomoravské vrchoviny. Celoroční srážky na sledované lokalitě v roce 2017 byly 380 mm, z toho během vegetace spadlo pouze 66,2 mm. V roce 2018 byly srážky 411 mm a během vegetace spadlo 87 mm srážek. V roce 2019 byly srážky 487 mm a během vegetace spadlo 360 mm srážek. Průměrná roční teplota činí 9-10 °C, z toho ve vegetačním období 15,3 °C.

Obr. 2: Ve vinicích je dostatek organické hmoty, problémem je hlavně utužení

Obr. 3: Riziko eroze ve vinicích je obrovské

Půdní podmínky: černozem modální na spraši, středně těžká až těžká, zrnitostně hlinitá až jílovitohlinitá půda, humusový horizont sahá do hloubky 40 cm, z toho je kultivováno 30 cm.

Na jaře 2017 byl založen poloprovozní pokus s respektováním agrotechnických zásad v rámci hospodářského podniku. Po zasetí pšenice jarní byla provedena aplikace 150 kg/ha granulí půdních biostimulantů plošně průmyslovým rozmetadlem. Na podzim 2017 po zasetí pšenice ozimé byla provedena druhá stejná plošná aplikace půdních biostimulantů. Po pšenici ozimé byla zasetá řepka s následnou třetí aplikací půdních biostimulantů ve stejné dávce jako v předešlých letech.

Byla zde měřena aktuální půdní vlhkost v sedmi hloubkách v pěti opakováních (vlhkoměrem Delta T Devices HH2 moisture meter). V roce 2017 pouze v pěti hloubkách

Zaměřili jsme se na půdní profil

V rámci projektu, který se zabývá studiem aplikace půdních biostimulantů oproti kontrole v suché oblasti, byl realizován v termínech 9. 11. 2017, 5. 11. 2018 a 31. 10. 2019 výkop půdních profilů. Toto podrobnější sledování bylo zaměřeno pouze na variantu kontrola a 1 půdní biostimulant. Tento půdní biostimulant byl vybrán jako strategický produkt, kdy na této a kontrolní variantě jsou sledovány účinky dlouhodobé změny půdních vlastností již třetím rokem.

Byla zde měřena aktuální půdní vlhkost v sedmi hloubkách v pěti opakováních (vlhkoměrem Delta T Devices HH2 moisture meter). V roce 2017 pouze v pěti hloubkách

Zapotřebí byla někdy také povolená pilka

1. místo v kategorii dívek získala Kateřina Dubnová ze Střední odborné školy Znojmo se 156 body, následovaly ji opět dívky ze SVŠ Valtice Michaela Kršková se 151 body, Lenka Mašešová z se 147 body a Anna Otáhalová se 146 body.

1. místo si vystříhal Matěj Marek, který získal 178 bodů, 2. místo Adam Knápek se 176 body, 3. místo Stanislav Báľka se 171 body a 4. místo Patrik Havlík se 170 body. Všichni jsou studenti SVŠ Valtice

Rychlost, ale především kvalita řezu

To se hodnotí při soutěžích v řezu révy vinné

Někoho ještě pořád může překvapit, že se konají soutěže v něčem takovém, jako je zrovna řez révy vinné. Ti, kteří vinohrad nikdy nestříhali, si zřejmě dobře nedokážou představit, v jakých disciplínách by se soutěžit mohlo a ti, kteří vinohrad někdy stříhali, zase vědí, že těch správných postupů při řezu je tolik, že se mnohdy těžko hodnotí jen jeden správný. Přesto na Moravě probíhají každý rok hned dvě soutěže. První, Mezinárodní soutěž studentů odborných škol v řezu révy vinné, pořádá Střední vinařská škola ve Valticích a druhá, Mistrovství ČR v řezu révy vinné, ve spolupráci Svazu vinařů a BS vinařských potřeb putuje po moravských vinařstvích.

Text: Mgr. Darja Kršková

Foto: Mgr. Darja Kršková, Ing. Simona Mančíková, Ing. Jakub Bartoník, Mgr. Adam Jan Polášek

Mezinárodní spolupráce vinařských škol

Mezinárodní soutěž studentů ve Valticích byla spojena s přednáškou Sucho v krajině a jeho dopady na pěstování révy vinné. Během dvoudenního programu 11. a 12. února tak studenti i pedagogové využívali zázemí nejen Střední vinařské školy, ale také nového Centra Excellence. Toto téma je samozřejmě aktuální pro všechny vinaře i zemědělce. „Střední vinařská škola ve Valticích má zpracovaný velký projekt na vybudování kapénkové závlahy do všech vinohradů, který by se měl stát ukázkovým vzorem pro ostatní“ dodává k tématu zástupce ředitele školy Mgr. Adam

Jan Polášek. Mezinárodní byl také výběr přenášejících, tvořili jej odborníci Dr. Ing. Milan Hluchý, DI Martin Mehofer, BEd. a Jaromír Vykoukal. Prezentovaná témata se netýkala jen ukázek z jižní Moravy, ale třeba také z Izraele.

Soutěž se odehrávala pod záštitou projektu Spolupráce vinařských škol. I když celá soutěž před lety vznikala původně jako platforma pro setkání tuzemských škol, pro výměnu zkušeností a vzájemné inspirace pedagogů i studentů, postupně navázala kontakt také se školami v sousedním Rakousku. Více o této spolupráci řekl Mgr. Polášek: „Cílem projektu je spolupráce

se školou v Klosterneuburgu jako top vinařskou školou v Rakousku. Kromě zmíněné soutěže a odborného semináře je její součástí výměnná praxe našich a rakouských studentů a vzájemné výměny zkušeností mezi pedagogy.“

Hodnotící kritéria soutěže studentů

Řez prováděli soutěžící ve školní vinici Pod Reistnou. Připravený byl vinohrad odrůdy Sauvignon Blanc, jehož hlavy jsou tvarovány v klasickém rýnsko-hessenském vedení. Studenti měli za úkol ve dvaceti minutách zvládnout odborně postříhat čtyřicet hlav. Součástí toho nebylo vytahování postříhaných částí révy z drátěnky. Poté komise hodnotila, kolik kdo zvládnul ostříhat keřů. Primární přitom

byla kvalita a čistota řezu. Také to, jaký odborný byl výběr plodného dřeva, jak kdo očistil tažně a také kmínek. Pokud se stalo, že měli soutěžící stejný počet bodů, až tehdy byl rozhodující jejich rychlejší čas.

Mgr. Polášek doplňuje informace k bodovacímu systému soutěže takto: „Hlavní garant a rozhodčí soutěže určil, jak má řez vypadat – jeden tažeň s deseti očky a jeden čípek, očištění kmínku atd. Za každou chybu jsou udělovány trestné body. Za každý ostříhaný keř je soutěžícímu přiděleno 5 bodů (maximálně tedy 200b), od kterých jsou pak odečteny ty trestné. Ti nejlepší zvládli za 20 minut ostříhat všech 40 keřů s minimální chybovostí - z 200 možných bodů jich vítězka získala 156 a vítěz dokonce 178.“

Soutěže se zúčastnili studenti z Vinařské školy z rakouské

Stupně vítězů v kategorii žen: 1. místo: Mančíková Simona, 2. místo: Holzmannová Vladislava, 3. místo: Štendová Klaudia

Studenty do Valtice přijel podpořit také hejtmán Jiho-moravského kraje JUDr. Bohumil Šimek

Stupně vítězů v kategorii ELITE: 1. místo: Vachek Ondřej, 2. místo: Macháček Václav, 3. místo: Petržela Tomáš

ho Klosterneuburgu, Zemědělské školy taktéž z rakouského Mistelbachu, Střední ovocnársko-vinařské školy ze slovenské Modry, Střední odborné školy ze Znojma, Střední zahradnické školy z Rajhradu a Zahradnické školy z Mělníka. Spolu s domácími jich bylo celkem 98.

Vítězkou soutěže se stala ona studentka s 156 body Kateřina Dubnová ze Střední odborné školy Dvořákova ve Znojme. Mezi studenty získal první místo Matěj Marek z Valtic. Zbylé stupně vítězů, co se chlapců i dívek týče, už obsadily pouze žáci Střední vinařské školy ve Valticích.

Kvalitní studia si žádají kvalitní zázemí

Zatímco ve znalostech či šikovnosti žáků nebyly, co se různých států týče, žádné markantní rozdíly, jejich pedagogové a hlavně vedení mohlo porovnávat především jiný způsob financování škol. Rakouská škola v Klosterneuburgu totiž není spravována ministerstvem školství, ale ministerstvem

zemědělství, které si vinařství a vzdělávání v tomto oboru nastavilo jako svou jasnou prioritu. „Díky tomu rakouská škola neřeší finanční otázku, neboť peníze nedostává podle počtu žáků. Rakušané prostě jasné řekli, že vinaře chtějí vzdělávat – jde přece o rozvoj tradiční zemědělské oblasti a formování krajiny – a tudíž zaplatí za jejich vzdělání bez ohledu na to, kolik studentů bude ve třídě či ročníku. Vinařská škola Valtice je, co se týká vybavení, nejlepší školou v České republice, ale chudou příbuznou školy v Klosterneuburgu“ uzavírá bohužel realisticky Mgr. Polášek.

Soutěž ve Velkých Pavlovicích

Také Mistrovství ČR v řezu révy vinné vzniklo původně v roce 1993 jako neformální setkání vinařů. Postupně se z této amatérské akce stala celostátní soutěž. Nese podtitul Memoriál Jana Hajdy. Každý rok ji hostí jiné vinařství, tentokrát se konala 28. února ve Šlechtitelské stanici ve Velkých Pavlovicích.

Také její doprovodný program byl ryze odborný, návštěvníci si mohli vyslechnout přednášku Ing. Petra Ackermanna, která nesla název: Stolbur a ESCA – rozšíření, ekologie původců a možnosti regulace výskytu.

Letos se soutěžilo opět ve dvou kategoriích. JUNIOR tvoří žáci a studenti odborných škol a mládež do 21 let. Ti se postavili do řádků s Rulandským šedým – rok výsadby 2014. ELITE je pro soutěžící starší 21 let, kteří letos soutěžili ve vinicích Pálavy, vysazené roku 2012. Vzhledem k síle dřeva měli soutěžící možnost pomoci si nejen nůžkami, ale také pilkou. Ve speciální soutěžní kategorii jsou potom hodnoceny také ženy.

Obě skupiny měli soutěžící limit 25 minut. K dispozici jim bylo 25 keřů révy vinné, za každý pořezaný keř mohl soutěžící získat 5 bodů, celkově tedy 125. Stejně jako ve Valticích byla i tady rychlost pouze doplňkovým kritériem, rozhodující byla kvalita řezu. Z celkových bodů za pořezané keře porota následně posuzovala čtyři kritéria řezu, za které udělovala trestné body. Šlo o architekturu keře – požadován byl jeden tažeň z plodného dřeva, délky maximálně po dvojdrátí, dvouoký čípek pouze v případě sesazení starého dřeva v příštím roce. Dále se posuzovala čistota řezu, počet oček – maximálně 10, a celková kvalita řezu – co nejmenší plocha řezu.

První místo v kategorii JUNIOR obsadil Miloš Suský ze Střední vinařské školy Valtice. V kategorii ELITE pak exceloval Ondřej Vachek z Rodinného vinařství Bartoníkovi a mezi ženami se na prvním místě umístila Ing. Simona Mančíková z Terezína. Vítězové obou kategorií si již tradičně odnesli hlavní cenu v podobě zlatých nůžek.

Po kolikáté jste se soutěže zúčastnila?

Simona Mančíková: „Letos tu jsem po čtvrté. Vloni a letos jsem byla první mezi ženami a před dvěma lety druhá, když jsem byla na soutěži poprvé, byla zahříváčka.“

Z jaké své chyby jste se nejvíce poučila?

Simona Mančíková: „Jsem občas zbrklá a ne jednou se mi to při soutěži vymstilo. Tady dokonale platí přísloví: dvakrát měř, jednou řež. Letos jsem to zase chtěla mít rychle hotové a u poslední hlavy se mi tažeň, který tam měl zůstat, vlastní vahou vylomil. A také jsem neopatrná, čehož je důkazem, že jsem přišla o bříško prstu na ukazováčku.“

Co je při soutěži nejdůležitější? V čem je řez jiný než ten ve vlastní vinici?

Simona Mančíková: „Já osobně před soutěží dbám na upravené ruce, neumím stříhat v rukavicích, proto si vždycky nechám udělat dokonalé nehty, ať to vypadá na fotce dobře. Ale teď vážně, určitě je potřeba hlídat si čas, i když není rozhodující faktor. Já dbám na to, abych měla všechno dobře ostříhané a hlavně začistěné. Velmi důležité je pohlídat si ostří nářadí. Každý vinohradník ví, že kvalitně nabroušené nůžky jsou základ.“

Proč se vlastně účastníte této soutěže, v čem je pro vás obohacením?

Simona Mančíková: „Každý rok se mi zdá, že je soutěž lepší a lepší. Je o ni velký zájem. Líbí se mi, že tam chodí hlavně spousta mladých lidí, kteří mají společný cíl „zlaté nůžky“. Jsou tam samozřejmě kamarádi a známí. Nemyslím si, že by tam byla rivalita. Jediné rivaly vidím ve stříhačích, kteří se tím živí, ale zase si vždycky řeknu, že oni jsou úderníci a jsou sice rychlí, ale nemusí být tak precizní.“

MLAĐOCH ROKU 2020 má jméno Ondřej Brdečko

V soutěži „Co chutná mladým“ je udělován titul „Mladoch roku“ vinaři do 35 let za nejlepší kolekci vín.

Soutěž vznikla z iniciativy spolku Mladí vinaři. Letos se zapsala již 3. ročníkem do podvědomí vinařské veřejnosti. Dvoudenní akce se konala 26.-27. února 2020 ve vinařském centru Excelence ve Valticích. Podle slov místopředsedkyně spolku Ing. Evy Pelikánové bylo přihlášeno do soutěže 253 vzorků vín z 63 moravských a českých vinařství (z toho 23 vinařů do 35 let).

Eva Kloudová

Pro dvě komise degustátorů to představovalo dvoudenní maraton a maximální soustře-

Ing. Eva Pelikánová-Skálová, místopředsedkyně spolku Mladí vinaři

Ing. Jan Stávek, předseda 1. komise

Ing. René Vrátil, předseda 2. komise

Degustační komise, hromadné foto

dní. Díky odborným zkušenostem komisařů a dobré organizaci za technické podpory programu ELVIS se dalo vše zvládnout v určeném časovém limitu. Soutěžní klání bylo tentokrát obohaceno o zajímavou konferenci s aktuální tematikou apelace a terroir, za účasti vinařských osobností Elizabeth Gabay, Master of Wine z Rakouska, Američanky Dorli Muhr a doc. Ing. Mojmir Barone, Ph.D., z Vinařské a vinohradnické fakulty Mendelu v Lednici.

Čím je soutěž jiná

Zásadní odlišností je, že do soutěže se přihlašují pouze suchá vína. Velikostí se řadí mezi menší či středně velké soutěže. Má svá specifika, která ji činí jedinečnou. Především je mladá ve všech aspektech. Letos je svěže tříletá, lákavá pro generaci nastupujících vinařů, kteří již sami vína vyrábí. Jejich vína jsou otiskem tradice, která zakořenila ve starých vinařských roděch. Jsou nejen technologicky zvládnutá, ale i nově zajímavá a charizmatická. Tíhnou k su-

chosti a přírodnímu potenciálu. Do soutěže může svá vína přihlásit vinař/ka do 35 let a obelst libovolný počet vín do čtyř kategorií: bílé, rosé, červené, naturální. Z výsledků je pak vyhodnocena nejlepší kolekce vín. Pro jedinou výjimku a zmírnění tvrdosti věkové hranice byla stanovena zvláštní kategorie vín pro vinaře 35+ : -), která jsou hodnocena samostatně.

Způsob hodnocení je velmi zajímavý, podobný bývá v horizontálních degustacích a je velmi dobrou metodou. Každý z degustátorů má nalité tři vzorky do tří sklenic najednou. Může lépe porovnávat, vyloučit či vyzvednout nejlepší víno z této trojice. I při rychlejšímu tempu posuzování zbývá malý prostor pro koordinaci a doplnění názoru s předsedou komise.

Celkový dojem po skončeném bodování byl uspokojivý. V letošním ročníku byla zastoupena velmi pěkná a kvalitní vína. Většina dosáhla nad hranici 80 bodů stobodového systému, ale jen ta skutečně výjimečná dosáhla nad 90 bodů.

Novinkou 3. ročníku soutěže je samolepicí ne-Medaile s motivem mladého vinaře. Pochlubit se jí mohou ti, co získali u jednotlivých vín nad 85 bodů.

Titul „Mladoch roku“ zamířil do Kobylí

Vítěz se stává přidruženým členem spolku Mladí vinaři a po roce může požádat o členství. Dostává i další odměnu v podobě poukázky na nákup vinařských potřeb a požívat výhody spojené s aktivitami Mladých vinařů. Zasloužené prvenství letos získal za nejlepší kolekci vín vinaře do 35 let, Ondřej Brdečko z Kobylí. V soutěži

Vinařské centrum Excelence ve Valticích

měl zastoupena hlavně bílá vína, ale i naturální a červené víno. Současně se stal vítězem kategorie D-naturální víno vinaře do 35 let, svým Chardonnay 2016. Ondřej patří ke generaci potomků starých vinařských rodů, je vnukem známého ko-bylského vinaře Antonína Mikulici. Na 2 ha vinic pěstuje ponejvíce tradiční odrůdy, mezi které např. patří dnes již vzácnější Neuburské.

Při roční produkci 10 tisíc lahvi věnuje výrobě vína maximální péči a přináší jako pokračovatel rodu svůj vlastní nový rukopis. Na stupni vítězů může stát jen jeden, ten nejlepší. Budoucích kandidátů na vítězství mezi mladými a schopnými vinaři by se však našlo více. Na paty vítězi šlapal např. Jiří Pastorek z Čejkovic, jehož vína zaznamenala vysoké bodové ohodnocení. Být „Mladochem roku“ není zdaleka titulem nezralých jedinců, jakkoliv by tento výraz naznačoval. Toto pojmenování sluší mládí, ale není zadarmo. Je podepřeno kvalitou jeho vlastních vín. Mladochem je slangově nazýván jedinec vyplňující mezeru mezi dětstvím a dospělostí. Mladoch je zkrátka náš. My mu rozumíme, ač bychom ho nenašli ani ve slovníku spisovné češtiny. Jak by se nově získaným titulem asi pochlubil jeho držitel cizincům, když akademický slovník nabízí

Plakát Co chutná mladým

Jiří Pastorek (vlevo) cena za Nejlepší červené

Ondřej Brdečko „Mladoch roku 2020“

jen výrazy mladoúčký či mladoúkný = jsoucí v prvním období života! A pak, že čeština není krásná...

Vize nastupující generace vinařů

Vína nastupující generace jsou signálem, že se za poslední desetiletí poměrného klidu dává něco do pohybu. Cílem soutěže bylo ukázat vína, která mají potenciál uspět u mladých (a nejen u nich ☺). Jednoznačně přináší novou vlnu ve výrobě vína, pěstování i kultivaci dosud zabývaných praktik a zvyklostí. Při veškeré účtce ke svým předkům vyburcovaly nové vize skupinu mladých vinařů, vesměs absolventů vinařské a vinohradnické fakulty Mendelu v Lednici natolik, že nepředstíraná vášeň k oboru nasměrovala jejich další životní dráhu. Symbolicky se dá říci, že se s vínem v krvi už narodili a jejich rodové kořeny prorůstají stále hlouběji naší moravskou zemí. Proto se sdružují, předávají si poznatky a dělí se o úspěchy i prohry. Začínají myslet jinak, více nesobecky a kmenově. Zatím tvoří malou skupinu čtrnácti, jejich filozofie je nakažlivá a významná. Zaslouží si podporu v širším kontextu, podobně jako mladí vinaři v sousedním Německu. Chtějí tím, co umí, prospět nejen sobě, ale hlavně dobré pověsti vinařství u nás a stále svůj obor zdokonalovat.

Posuzovat víno je troufalost, ale i pokora.

Víno je živý organismus a kdyby mohlo naslouchat tomu, jaký ortel nad ním je mnohdy vynášen, často by se mračilo nebo rdělo. Mohlo by si říci, kdo že je ten prorok, co o mě ví všechno? Po-revoluční doba zrodila množství rádob degustátorů, u kterých troufalost posuzovat víno je spí-

še jeho urážkou. Nová generace vinařů a nových degustátorů je nadějí na výrazné zlepšení tohoto stavu. Dnešní mladí vinaři mají otevřený svět, jsou vzdělanější a účastní se celého procesu výroby vína, od vinice po sklep. Hodně o něm ví a na leccos si mohou troufnout. A právě proto jde ruku v ruce s troufalostí i pokorou, kterou k vínu cítí.

„Mladá“ komise, která posuzovala vzorky vín na soutěži „Co chutná mladým“ byla složena právě z takových jedinců. Profesně zdatná s dostatečnou degustátorskou praxí a vlastním vinařským zázemím.

Dvě a půl stovky vzorků vín kladou nároky na čas a napínají soustředění tím víc, když hlavní roli má senzorka. Hodnocení stobodovým systémem pomáhá urychlit moderní technika, nicméně lidský faktor je stále nezastupitelný. Rozeznávání vad či předností ve vínech není jednoznačně dáno věkem posuzovatele, ale jeho nadáním, zkušenostmi a objektivitou. Víno je fenomén vyžadující praxi a vyzrálou osobnost. Vyzrálý neznámená starý. Je dobrým signálem, že mezi degustátory se objevuje stále více pozoruhodných osobností, stejně jako mezi vinaři, kde jsou brány s respektem i mladé vinařky, jak je tomu ve vyspělých zemích. Přelomovým bodem je i skutečnost, že v soutěži „Co chutná mladým“ posuzují vína mladým kolegům jejich současníci.

Veškerá přihlášená vína splnila 3. ročníkem soutěže určitá očekávání, některá překvapila i nadchla. Žádné z vín nepropadlo a určité najde své příznivce, byť na stupně nejvyšší tentokrát nedosáhlo. Podrobné výsledky soutěže jsou uvedeny na www.cochutnamladym.cz. Milovníci vína a badatelé budou moci ochutnat všechna oceněná vína v pražském vinném baru Bokovka a v brněnské restauraci Konfit.

Malá anketa pro členy spolku Mladí vinaři:

►Co chutná mladým? Dá se to obecně definovat?

Snažíme se hledat především komplexnější vína než jen líbivá. Chceme konzumentům ukázat především kvalitu. Vína, u kterých se výrobce nebojí vybočit.

Mladým chutná kvalita, nechutná jim mainstream a nemají limit tuzemským trhem, tak srovnávají se světem. Suchá, dobře zvládnutá vína. Obecně těžko – mladým chutná vína s potenciálem, hlavně suchá, pěkná, extraktivní. Mezi Mladými vinaři jsou to osobitá suchá vína.

►Je ve víně stále co objevovat?

Bez debat! Především vína ČR a vinařství, které prochází razantní změnou. Ve vínech navždy ☺! Jednoznačně. Vinohradnictví a vinařství je dynamicky se rozvíjející obor + nové ročníky, nové věci, tradiční technologie, nová vinařství, mnoho více či méně známých vinařských oblastí. Ano, každé je jedinečné. Je stále co objevovat. Je to živý organismus. Neustálý sebevzdělávací cyklus.

►Co říkáte poslední nově objevené chuti „škrobová“?

Chutí se poslední dobou definuje tolik, že se začínám ztrácet ☹. Škrobová chuť odpovídá polysacharidické (nasládlé) chuti, evokující těsto, chléb, rýži. Ve víně se často nachází. Osobně bych už další základní chutě netvořil. Nevím, ještě jsem ji neochutnal. Nic, chutí je plno! Nevěřím na ni.

►Jak moc je pro vás důležité vzájemné sdílení v kolektivu „mladých vinařů“? (můžete vyjádřit stupnicí 1-10)

Je to pro nás především příjemné se setkávat. Důležitost tak na 6. Velmi důležité – sdílení zkušeností, ale i zážitků a různých „hloupostí“, foto a tak. Jsou pro nás praktickou i psychickou pomocí. Zbývající odpovědi lze shrnout převážně pod 10 a jednou 10+ moc!

►Do kdy je člověk mladý?

Dokud se cítí, klidně i do 90 ☺. V našem případě dle statutu do 40 let.

Další početnou shodou byly odpovědi – dokud se tak cítí! Ve spolku je to do 40 let, tak aby se členové postupně obměňovali a mohli přicházet noví mladí vinaři.

Dokud se cítí mladý, věk je jen číslo. Dokud má chuť objevovat.

VÝSLEDKY SOUTĚŽE Co chutná mladým 2020

Kategorie do 35 let

Nejlepší bílé víno: Chardonnay 2018, Vinařství Pastorek (88 bodů)
Nejlepší rosé víno: Cabernet Moravia 2019, Vinný sklep U Špičáků (85 b.)
Nejlepší červené víno: Cabernet Sauvignon 2018, Vin. Pastorek (90,33 b.)
Nejlepší naturální víno: Chardonnay 2016, Ondřej Brdečko (88,33 bodů)
Nejlepší kolekce vín: „Mladoch roku“ Ondřej Brdečko, Kobylí

Kategorie 35+

Nejlepší bílé víno: Chardonnay/Pinot Gris 2016, Sonberk (94 bodů)
Nejlepší rosé víno: Cabernet Sauvignon rosé 2019, Štěpán Maňák (83,67 bodů)
Nejlepší červené víno: Grand cuvée Ch.C.André 2017, ŠSV Velké Pavlovice (88,67 bodů)
Nejlepší naturální víno: Tramin červený 2017, Jiří Radocha (88,67 bodů)
Nejlepší kolekce vín: Vinařství Mikrosvin Mikulov

Na Moravě se bude dařit fíkovníkům víc než jablkům

Dominik Grohmann je skutečně výjimečný mladý muž. Vystudovaný filosof, který sází stromy.

Můžeme mu především za naše děti poděkovat za zachování druhové diverzity v krajině a obnovenou výsadbu stromů. Pořádá kurzy citlivého řezu ovocných stromů a také organizuje víkendové akce na podporu přírody v Hnutí Brontosaurus. Skoro se zdá, že by každému ovocnáři prospělo napřed alespoň základní filosofické vzdělání.

Text: Mgr. Darja Kršková

Foto: Bc. Dominik Grohmann

►Dominiku, co tě přimělo se přihlásit na arboristické kurzy?

Pracoval jsem pro Hnutí Brontosaurus a měl jsem na starosti program Akce Příroda, který pomáhá organizátorům víkendovek na pomoc přírodě. V rámci nich se dělají i různé výsadby do krajiny a já chtěl být, co se tohoto tématu týče, vzdělanější. Proto jsem se přihlásil na pár arboristických kurzů na Mendelově univerzitě. Od začátku jsem tíhnul hlavně k ovocným stromům. Vždycky jsem nějak podvědomě řešil narušený vztah člověka ke krajině. A ovocné stromy mají moc lidí do krajiny přitáhnout. Ať už při samotných výsadbách, tak potom, až začnou plodit.

►Co tě vlastně fascinuje na stromu jako takovém?

To, že lze na ovocné stromy pohlízet z mnoha úhlů pohledu a každý si může najít ten svůj. Staletá hrušň nejenže plodí

a dělá tak radost majitelům, ale zároveň přináší stín, úkryt pro obrovské množství organismů, má své pevné místo v naší středoevropské krajině a také se jedná o historické dědictví našich předků. Ovocné stromy zkrátka mohou mít plno funkcí a plodnost je jen jednou z nich.

Je ale třeba připomenout, že se bavíme o extenzivním ovocnářství, kde produkce ovoce není jediným cílem. Jabloně a hrušně, o kterých mluvím, jsou dlouhověké stromy na semenných podnožích, které potřebují minimum péče (ve srovnání s intenzivním ovocnářstvím) a dožijí se mnoha desítek až několika stovek let.

►A jaký ovocný strom považuješ za typický pro jih Moravy?

Jednoznačně meruňky a hrušně.

►Pojďme tedy rovnou k jádru tvé práce: co je konkrétně pro tebe základní pravidlo při řezu stromů?

Na svých kurzech v podstatě rozdělují řez na ten po výsadbě, kdy zakládáme v prvních pěti letech korunu, to je výchovný řez. A na řez v dospělosti, kterému se říká udržovací a zmlazovací řez. Pokud bych měl zjednodušit na pár řádků řez v dospělosti, pak platí dva základní principy a dva zásadní limity. Tím prvním principem je prosvětlování a tím druhým principem je snižování pákových efektů.

V praxi to znamená, že bychom měli prosvětlovat zejména na periferii koruny. Chceme, aby strom neprosychal a nehrozilo rozlámání. A chceme, aby plodil v celém svém objemu, takže vnitřek koruny nevyholujeme.

Těmi nejzásadnějšími limity jsou velikost řezných ran. Dělat rány ideálně do 5 cm u jádrovin a do 3 cm u peckovin a nezasaňovat do velikosti a tvaru stromu. Tvar a velikost jsou dány geneticky, a když do nich zasahujeme, tak je to nikdy nekončící boj, což bohužel spousta lidí nechápe. Velikost stromu nejvíce ovlivňuje volba podnože.

►A jaké mýty panují v pravidlech řezu?

Mnoho lidí převzalo poučky z intenzivního ovocnářství a absolutně bez kontextu je aplikují na stromy v zahradách. Třeba každoroční zakracování všech ročních přírůstků na tři až pět oček. A obecně stále panuje mezi lidmi pocit, že ovocné stromy je třeba řezat každý rok. To ale vůbec není pravda. Zejména pokud se bavíme o starých odrůdách na semenných podnožích, které pění v dospělosti potřebují v podobě řezu ideálně jen jednou za 3 až 15 let v závislosti na druhu a odrůdě.

►Proč nedoporučuješ každoroční řez?

Jákykoliv řez je vždy dost velký zásah do života stromu. Strom musí zahojit všechny rány a vypořádat se s náporcem patogenů, které skrz rány útočí. Takže část energie musí vždy investovat do tady těchto opatření. Pokud provádíme každoroční řez, má to opodstatnění jen v intenzivním ovocnářství, kde chceme maximální plodnost, ale je důležité vědět, že tím řezem to pak ne-

Estetická bidýlka v sadě z kůrovcem napadených smrků nedaleko Kojetína

končí. Počítá se s tím, že musíme strom přihnojovat nebo používat postřiky proti škůdcům, protože strom má oslabenou imunitu. Zároveň aplikujeme i letní řez apod. Stromy navíc dokáží růst i bez řezu, aniž by jim něco chybělo. Prostě je stačí jednou za čas prosvětlit a snížit pákové efekty. To by v ideálním případě mělo způsobit i mírné zmlazení.

►Co mi poradíš, když chci svému stromu zaručit co nejdelší život?

Aby tě na něj nenapadlo jít s motorovou pilou. Ale vážně, velmi zásadní je řez v prvních pěti letech po výsadbě, kdy zakládáme kvalitní korunu s jedním terminálem a třemi kosterními větvemi.

Zároveň je nesmírně důležité sázet stromy v dostatečném výsadbovém sponu. Drtivá většina výsadeb je nahusto. Pokud chceme, aby se strom dožil co nejvyššího věku, pak potřebuje prostor, aby si s nikým a ničím dalším nekonkuroval a nedocházelo tak k vývojovým chybám v růstu. Takže třeba jabloně a hrušně sázet alespoň deset metrů od sebe. Velkou roli hraje samozřejmě i podnož. Pokud se bavíme o dlouhověkých stromech, pak přichází v úvahu pouze podnože semenné.

►A čím se naopak sníží imunita stromu?

Stresem, tak jako u lidí. Stresem je pro stromy nedostatek vláhy, nadúroda, znečištěné ovzduší, houbové choroby, škůdci apod. Pokud je strom v pořádku, nic mu nechybí a jeden rok se přemnoží nějaký škůdce nebo se nějak zvýší infekční tlak nějaké houby, pak se s tím vypořádá poměrně dobře. Pokud ale je během krátké doby těch stresových faktorů více, tak je to problém. To byl například rok 2018, kdy

byla obrovská nadúroda a zároveň velká sucha. Mnoho stromů buď podlehl, nebo začalo postupně podléhat různým škůdcům a chorobám.

Kapitolou samo o sobě jsou pak rozlámání větve nebo velké řezné rány. To jsou další vstupní brány pro různé patogeny přímo do dřeva ovocného stromu a tím pádem na to imunita musí reagovat. Pokud se rána nezahojí, tak imunitě po čase dojde dech.

►Jak je tomu se stromy, které vidíme podél cest?

Majitelem těchto stromů je většinou stát. Osobně vnímám jako nejpálčivější problém současnou situaci, kdy je plno peněz na nové výsadby, ale žádné peníze na povýsadbovou péči, která je extrémně důležitá.

►Co je tedy nejdůležitější při péči o strom po výsadbě? Čím se podpoří jeho užitelnost?

V podstatě se jedná o tři nejzákladnější body. Kvalitní výchovný řez, který ze stromu udělá strom vzdušný, stabilní a do velké míry samostatný. Při něm zároveň založíme korunu v dostatečné výšce, abychom předešli pozdějšímu uřezání spodních kosterních větví jako se to děje často právě u stromů podél cest.

Druhým podstatným bodem je potlačení travního drnu. Je potřeba buď výsadbovou mísu okopávat několikrát ročně nebo kvalitně zamulčovat hnojem a štěpkou. Tráva je pro mladé stromy velkým konkurentem, a pokud se v okolí kmene nachází, strom nedokáže pořádně prokořenovat.

A v neposlední řadě je třeba, aby ovocný strom měl kvalitní kotvení, to alespoň pět let a kvalitní ochranu proti zvěři, tu alespoň deset let. Z toho důvodu používám při výsadbách pouze

Kurzy citlivého řezu ovocných stromů – teoretická část

akátové kůly, které těch deset let opravdu vydrží a plní svoji funkci. A samozřejmě je třeba postupně povolovat úvazky.

►K otázce boje proti kůrovci se dneska vyjadřuješ snad každým. Co si o celé problematice myslíš ty?

Můj osobní názor je prostý a snad pro mnoho lidí zřejmý: jakákoliv monokultura vede k podobné situaci. Pestrost je důležitá v lese, na polích, v sadech nebo i politice. Pokud máš jednodruhový jablonořový sad, tak je to vždy problém, stejně jako se smrkovými plantážemi. Když se přemnoží nějaký škůdce, což se v monokultuře stane mnohem snáz než v polykultuře, tak daný rok nemáme třeba žádnou úrodu nebo nám sežere celý les. Pokud bychom měli druhově bohaté sady či lesy, tak riziko, že daný rok nebude vůbec žádná úroda kvůli nějakému škůdci, nebo že nám celý les něco sežere či uschne vlivem změny klimatu, je mnohem nižší.

►Jaký je tvůj názor na agrolesnictví a zastoupení ovocných druhů v něm?

Agrolesnictví vnímám velmi pozitivně. V podstatě zde bylo v minulosti ve velké míře. Remízky mezi poli a polní sady byly přirozenou součástí naší krajiny. Takže to je jakýsi návrat, který je ale více sofistikovaný, vzhledem ke znalostem, které dnes máme. Forem agrolesnictví je celá řada a mně jsou přirozeně nejbližší polní, luční či pastevní sady. Což je v podstatě velká část extenzivního ovocnářství. Problém vnímám v tom, že oproti lesníkům neexistuje dost extenzivních sadařů. Často mám k těm výsadbám drobné výhrady a většinou jim nedávám moc šanci na přežití. To je ale obecný rys ovocných výsadeb v krajině.

Dominik se zabývá také instruktáží komunitních výsadeb

Účast na pomologickém setkání Dominikových oblíbených hrušní

Kurzy citlivého řezu ovocných stromů – praktická část kurzu

Pro potulného sadaře musí být jeho práce i jeho koníčkem

Kategorie odolnosti proti virovým neštovicím (šarce švestek)

a sortiment novějších českých odrůd meruněk a slivoní vhodných do tržních výsadeb s vyšším stupněm odolnosti proti této chorobě

Z praktického hlediska lze konstatovat, že v našich podmínkách jsou přítomny kmeny virových neštovic (dále bude používán zažitý termín šarka švestky), které z hospodářsky významných peckoviny napadají všechny druhy modrých peckovin, meruňky a broskvoně.

Bc. Tomáš Jan
ÚKZÚZ Brno

Z hlediska odolnosti odrůd jednotlivých druhů rozlišujeme několik stupňů této odolnosti:

Citlivé odrůdy

Jsou velmi snadno virem napadány, tento se projeví typickými příznaky na listech, plodech, případně peckách. Strom, pokud není zlikvidován, postupem času odumírá. Takovéto odrůdy lze sázet především do oblastí, které nejsou příliš šarkou zasaženy, pokud dojde k napadení, je nutná bezpodmínečná likvidace stromu.

Adriana

Tolerantní odrůdy

O toleranci lze hovořit v případě, že virus sice jedince dané odrůdy může napadnout, je v rostlině přítomen, na listech dochází k typickým projevům, avšak plody nejsou hospodářsky významně poškozovány. Uvádí se, že u tolerantní odrůdy je přípustných do 5 % poškozených plodů. Toto je však do značné míry ovlivněno taktéž průběhem počasí daného vegetačního roku. Taktéž zpravidla dochází k celkovému snížení výnosů vzhledem ke snížení fotosyntézy listů, na kterých se příznaky šarky objevují. Je nutné si však uvědomit, že pokud je jedinec tolerantní odrůdy virem šarky napaden a i nadále jej budeme pěstovat, což je z technického hlediska možné, neboť nedochází k úhynu stromu a plody také nejsou významně poškozeny, můžeme snadno virus pomocí přenašeče (v naprosté většině případů mšice) rozšiřovat dále na citlivé odrůdy jak slivoní, tak samozřejmě i broskvoní a meruněk, které jsou v sadu, ale též v blízkém okolí pěstovány.

Rezistentní odrůdy

Jako rezistenci popisujeme stav, kdy virus v rostlině přítomen není. Neznamená to však, že nemůže rostlinu napadnout. Pakliže však k napadení dojde, postižené místo okamžitě odumírá a virus se tak nemůže v rostlině rozšířit. Mluvíme tak o nepravé rezistenci, ovšem prakticky se tato projevuje jako rezistence.

Pro pěstování jsou z tohoto pohledu tyto odrůdy vhodné, neboť i po napadení stromu, které je z hlediska viru, jak jsme si výše popsali, neúspěšné, nemůže dojít k dalšímu šíření viru.

Imunní odrůdy

Tyto odrůdy by vůbec neměly být virem šarky napadeny.

Co se týká **meruněk**, většina odrůd je více či méně citlivých na napadení šarkou. Z u nás pěstovaného sortimentu se jako tolerantní uvádějí odrůdy Harcot, a Paviot, jako imunní pak odrůdy Harlayne a Orangered.

V posledních letech bylo Mendelovou univerzitou v Brně vypěstováno několik nových odrůd meruněk – Adriana, Candela, Betinka a Sophinka, které jsou deklarovány jako vůči šarce švestek rezistentní. Jejich popisy a fotografie naleznete ve článku níže.

U **švestek** a **pološvestek**, které jsou nejvíce v produkčních sadech zastoupeny, naleznete odrůdy s nejrůznějším stupněm odolnosti. Většina typů domácí švestky, která je označována souhrnně jako odrůda Domácí velkoplodá, dále některé další odrůdy jako Hamannova ad., jsou označovány jako vůči viru šarky citlivé.

Do skupiny tolerantních odrůd patří ze švestek např. odrůda Presenta, z pološvestek např. odrůdy Stanley, Čačanska lepota, Hanita, Tegera, Herman ad. Rovněž velká většina odrůd z novějšího šlechtění Výzkumného ústavu v německém Gensenheimu z řady Top (Top-

first, Tophit plus, Topend plus, Toptaste ad.), které se u nás již běžně pěstují, jsou k šarce tolerantní. Do této kategorie se řadí i několik novějších odrůd vyšlechtěných ve Výzkumném a šlechtitelském ústavu ovocnářském v Holovousích, s.r.o., které jsou níže popsány včetně fotografií. Jsou to odrůdy pološvestek Amátka, Kamir, Same-ra, Simona a Staňa.

Jako rezistentní byla dříve u nás pěstována pouze odrůda Jojo, nyní se začínají objevovat odrůdy další generace převážně kříženci s odrůdou Jojo, jako např. Joganta, Jofela ad., které by měly vykazovat kvalitativně lepší vlastnosti plodů oproti výchozí odrůdě Jojo.

MERUŇKY

Adriana

Patří mezi rané odrůdy, zraje 12 dnů před odrůdou Velkopavlovická. Vyrůstnost stromu je slabá až středně bujná, habitus tvoří vzpřímený až rozložitý. Plod je středně velký až velký, z bočního pohledu nesouměrně kosočtverečný, z čelního elipsovité, podle švu slabě nesouměrný, povrch má hrboletý. Základní barva slupky je oranžová se středně velkým oranžovočerveným líčkem na osluněné straně plodu. Je málo až středně hustě plstnatá. Dužnina má světle oranžovou barvu, je tuhá, méně až středně šťavnatá. V chuti je harmonická s vyrovnaným poměrem cukrů a kyselin, dobrá. Pecka je tvarem elipsovité, k dužnině není přilnavá nebo velmi slabě. Jádru má silně

Betinka

hořké. Plodnost je velká. Předností odrůdy jsou vyrovnané pěkné a kvalitní plody univerzálního využití.

Betinka

Je středně raná cizosprašná odrůda, zraje krátce před odrůdou Velkopavlovická. Strom roste slabě až středně bujně, jeho habitus je vzpřímený. Plod je středně velký až velký, z bočního pohledu tvarem zploštělý, z čelního kruhovitý, podle švu slabě nesouměrný, povrch má hladký. Základní barva slupky je tmavě oranžová se středně velkým červeným líčkem na osluněné straně plodu. Slupka je slabě až středně hustě plstnatá. Dužnina je oranžová, tuhá, jemná, středně šťavnatá. Chuť má sladce navinulou, při plném vyzrání plodů navinule sladkou, dobrou. Pecka je elipsovité, k dužnině slabě přilnavá. Jádru má silně hořké. Plodnost má střední až velkou. Plody jsou vzhledně, určené převážně pro zpracování. Za hlubších zimních mrazů a při rychlém střídání teplých a chladných období mohou někdy částečně vymrzat květní pupeny.

Candela

Středně raná cizosprašná odrůda, zraje krátce před odrůdou Velkopavlovická. Vyrůstnost stromu je slabá, habitus tvoří vzpřímený. Plod je středně velký, z bočního pohledu tvarem zploštělý, z čelního kruhovitý, podle švu převážně souměrný, povrch hladký. Základní barva slupky je oranžová se středně velkým oranžovočerveným líčkem na osluněné straně plodu. Slupka je pouze slabě plstnatá. Dužnina má oranžovou barvu, je středně tuhá, jemná, velmi šťavnatá. V chuti je dobře aro-

matická, s vyrovnaným poměrem cukrů a kyselin, velmi dobrá, pikantní. Pecka je tvarem kruhovitá, k dužnině slabě přilnavá. Jádru má silně hořké. Plodnost má velkou. Plody jsou velmi atraktivní, vhodné pro stolní použití i konzervářské zpracování. Za hlubších zimních mrazů a při rychlém střídání teplých a chladných období mohou někdy částečně vymrzat květní pupeny.

Sophinka

Patří mezi středně rané odrůdy, zraje shodně s odrůdou Velkopavlovická. Vyrůstnost stromu je středně silná, jeho habitus vzpřímený. Plod je středně velký až velký, z bočního pohledu tvarem zploštělý, z čelního vejčitý, podle švu slabě nesouměrný, povrch má hrboletý. Základní barva slupky je světle oranžová, na osluněné straně plodu se objevuje červené líčko. Slupka je slabě až středně hustě plstnatá. Dužnina má oranžovou barvu, je tuhá, středně hrubá, středně šťavnatá, v chuti sladce navinulá, později až navinule sladká, aromatická, dobrá až velmi dobrá. Pecka má kruhovitý tvar, k dužnině středně přilnavá. Jádru je silně hořké. Plodnost stromu je velká. Má

Amátka

Sophinka

hezké a vyrovnané univerzálně použitelné plody. Za hlubších zimních mrazů a při rychlém střídání teplých a chladných období mohou někdy částečně vymrzat květní pupeny.

SLIVONĚ

Amátka

Raná pološvestka, zraje 26 dnů před odrůdou Domácí velkoplodá. Vyrůstnost stromu je středně bujná, korunu tvoří středně hustou, postavení jednoletého výhonu polovzpřímené. Plod je středně velký až velký, z bočního pohledu elipsovité, z čelního pohledu nesouměrný. Základní barva slupky je po odstranění ožnění fialovomodrá. Dužnina žlutavě zelená, středně tuhá až tuhá, středně šťavnatá, v chuti navinule sladká, aromatická, velmi dobrá. Pecka je z bočního i čelního pohledu elipsovité, k dužnině přilnavá. Plodnost je brzká a velká. Plody jsou velmi kvalitní, vyžaduje však zvýšenou ochranu proti monilíóze na plodech, na kterou je citlivá.

Candela

Kamir

Pozdní pološvestka, zraje shodně s odrůdou Domácí velkoplodá. Strom má vyrůstnost středně bujnou, koruna je středně hustá, habitus tvoří polovzpřímený. Plod je velký až velmi velký, z bočního pohledu tvarem kruhovitý,

Kamir